

«Nytt liv i gamle minner», tema for dagens Kulturminnedag, passer også til en kulturminneforvaltning som trenger et nytt – og bedre – liv.

Tilfeldighet som prinsipp

Kommentar

LOTTE SANDBERG, kommentator

I dag, på årets Kulturminnedag, er det ekstra tydelig at maktfulle, politisk styrte fylkeskommuner hopper over historiske spor i sin iver etter å utvikle nye arbeidsplasser, boliger, hyttefelt. Også den nære fortid har vært tung for kulturminnene. Midt i *Kulturminneåret 2009* kom Riksrevisjonens «skrekkrappert», som konkluderte med at mange kulturminner går tapt grunnet dårlig styring. Forvaltningen – Miljøverndepartementet og Riksantikvaren – fulgte ikke opp de folkevalgte ambisjon om å sette kulturminner i «ordinær vedlikeholdsstandard» innen 2020. Få måneder etter ble 1700-tallsgården Nordli revet – for å gi plass til barnehage. Fortidsminneforeningen karakteriserte rivingen som «kulturvandalsisme».

Mye tyder dessverre på at arbeidet med norske kulturminner lider under svak prioritering, med et ditto fokus på presisjeprojekter. Drives kulturminnevernet etter tilfeldighetsprinsippet?

Nytt håp. Så skjedde det som fikk mange til å puste lettet ut i fjor: Sjefen for Norges hemmelige tjenester, Jørn Holme, ble utpekt som ny riksantikvar. Endelig skulle vernet få en tydelig, modig talsmann.

Media, med velkjente eksponeringsmuligheter, ble raskt Holmes foretrukne arena. Det første utspillet handlet om Bjørvika. Den nye riksantikvaren anså en tett utvikling for ikke å ta hensyn til siktlinjer og middelalderhistorie. Holme foreslo frigjøring av Kongsbakken, samt flytting av det planlagte Munch-museet til en annen tomt.

Holme har også engasjert seg i flytting av Vikingskipene, og lot en arkitekt lage utkast til alternativt nybygg på Bygdøy. Sist sommer skrev han en kronikk om kulturminners betydning i byutviklingen (Aftenposten

16.6), der han tok til orde for etterbruk, innenfor fredede fasader. Og han har engasjert seg i sensommerens debatt om kopiens betydning. Fylkeskonservatorer på Vestlandet krever at eldre trehotellers utvidelser skal være i ny stil. Holdningen har røtter i *Veneziacharteret*, et internasjonalt regelverk fra 1964 om bevaring og restaurering av kulturminnevern. Holme karakteriserte dette som «et historisk dokument».

Mange baller. Holme har vært riksantikvar i snart et år: Hva har utspillene resultert i? Trolig kan han takkes for at kulturminnevernet nå befinner seg høyt oppe i nyhetsbildet. Det må likevel påpekes at det ikke foreligger avklaring i Bjørvika. Likeledes er vikingskipenes skjebne ikke bestemt, mens fylkeskonservatoren i Møre og Romsdal har avvist tilbygg i gammel stil på *Union Hotel*.

Holme har kastet mange baller i luften, mens få er tatt ned. Er Holmes mot avhengig av medias tilstedeværelse? Hvilken makt har riksantikvaren, egentlig?

Det store engasjementet rundt kulturminnevern foregår tankevekkende nok i ytterkantene av forvaltningen. Kunstneres og arkitekters brede aksjon for å bevare Nasjonalgalleriet er et eksempel, likeså har kulturhistoriker Sjur Harbys seminarrekke, *Breidablikk*, bidratt til å fremme alternativt faglig refleksjon.

Det er en opplagt sammenheng mellom kulturminnemynndighetene og tiltak som Kulturminneåret og Kulturminnedagen. Fremfor å speile en forvaltning som ikke tar nok tak i grunnleggende spørsmål, kan kanskje denne dagen tilegnes det folkelige engasjementet. Og kanskje kan de frivillige organisasjonene bryte tausheten?

lotte.sandberg@aftenposten.no

Dagen

Kulturminnedagen ble etablert i 1991, og inngår i Europarådets European Heritage Days. Siden 1999 er de europeiske kulturminnedagene et samarbeidsprosjekt mellom Europarådet og EU, og omfatter nå 50 land.

Aftenposten fakta

Navnedag

Jofrid, Jorid

Kvinnenavnet Jofrid er sammensatt av de norrøne jor (hest) og fridr (vakker). Kan utlegges som «hestekjær». Først brukt på Island, i Norge mot slutten av det 19. århundre. Formen Jorid (norrønt Joridr) er eldre her i landet, har samme betydning og kan spores tilbake til midten av 1300-tallet, også skrevet Jorit, Jurid, Jyrid. Jorid er mest brukt i tiden 1930–70.

456 kvinner har Jofrid som første fornavn, mens 297 har Jofrid som eneste fornavn.

Jofrid A. Nygaard, professor i psykiatri

Hvem da?

I dag spør vi etter navnet på en norsk sanger og kabaretartist, født i Oslo i 1923. Hun debuterte på Chat Noir i 1942 og som plateartist i 1945; ble etter hvert kjent som en ypperlig sanger innen jazz, viser og populærmusikk. Medlem av sangkvartetten The Monn Keys fra 1950 til 1954, senere suksess som soloartist. Hvem da? Svar nede til høyre på siden.

Fødselsdager

Anne Hilde Neset, redaktør

Pia Tjelta, skuespiller

Programleder **Roald Øyen** fyller 70 år i dag, skuespiller **Linda Grey** 69 år, manager **Tore Hansen** og direktør **Kim Nordlie** begge 61 år, tidl. syklist og sykkelkommentator **Dag Otto Lauritzen** 54 år, direktør og spesialrådgiver **Jan Egeland** 53 år, redaktør **Anne Hilde Neset** 36 år, og skuespiller **Pia Tjelta** 33 år. (NTB)

Jubilanter

70 år

Direktør **Arthur Rondan**, Vækerøveien 129A, 0393 Oslo.

Arthur Rondan har i hele sitt yrkesliv arbeidet innen shipping. De siste 24 år har han vært direktør for Georgia Ports Authority, i USA, Europa, Midtøsten, middelhavslandene og Afrika. Etter åtte måneders FN-tjeneste i Belgisk Kongo arbeidet han i to år i shippingavdelingen i Norske Shell, ti år hos Thoresen & Co i Thailand og Singapore, samt ti år hos Wilh. Wilhelmsen i Hong Kong og USA.

70 år

Cand.oecon., tidligere adm. dir. **Einar Ingvaldstad**, Fururabben 17, 1361 Østerås.

Jubilanten avsluttet sin yrkeskarriere som administrerende direktør i Godt Norsk. Ingvaldstad er utdannet cand.oecon. fra Universitetet i Oslo i 1967. Etter studiene underviste han ved Wangs handelsskole og gymnas og var en av Handelsakademiet sine første rektorer. Deretter var han markedssjef i Norsk Brændsel-solje BP AS og arbeidet den forbindelse to år i London. Han ble deretter direktør på Freia, hvor han var i 10 år.

70 år

Styreformann **Jan Allers**, Ole Irgens vei 14, 5019 Bergen.

Jan Allers etablerte firma All-Maritim AS som overtok salget av NOFI oljevernustyr. Etter examen artium, stud. fag og 18 måneder i marinen reiste jublanten til Seattle for å lære montering av fiskeredskaper, og for å lære markedsføring av nøter og garn for familiens fiskereds-kapsfabrikk i Bergen. Deretter var han markedsdirektør i NOFI på 1970-tallet, senere ansatt hos BENEX som markedsførte oljevernustyr, før han startet eget firma.

70 år

Tidligere rektor **Egil S. Hovda**, Hestegjerdet 8, 5955 Lindås.

Jubilanten var rektor ved Åsane videregående skole fra 1988 til 2008, med ansvar bl.a. for opplæring innen kriminalomsorgen i Bergensregionen. Sammen med sin far og brødre startet han Seimfoss Mekaniske Verksted i Kvinnherad i 1957, senere Sunnhordland Mekaniske Verksted i Skånevik. Som fagbakkgrunn har han ingeniørutdanning, ledelsesopplæring og spesialpedagogikk. I 1970 gikk han over i den videregående skolen som faglærer. Fra 1981 var han ansatt som rektor ved Bardufoss videregående skole i Målselv og etter fem år ble han rektor ved Austrheim videregående skole i to år.

60 år

Professor og fastlege **Eivind Meland**, Stokkedalen 75 A, 5151 Straumsgrend.

Eivind Meland har siden 1987 arbeidet ved seksjon for allmennmedisin og Institutt for samfunnsmedisinske fag, de siste fem årene som professor. Han har drevet forskning om forebygging av hjerte- og karsykdom og om ungdomshelse. Jublanten var ferdig utdannet lege i Bergen 1976 og hadde turnustjeneste i Stavanger og Gu-

len. Han var distriktslege i Etne og arbeidet deretter som allmenn- og fastlege ved Olsvik legesenter i Bergen. Han er dr.med. siden 1997.

På denne dag

1882: Den kjente avistegneren **Ragnvald Blix** ble født. Han slo gjennom i Paris med karikaturer av de mest kjente kunstverkene i Louvre-museet. Senere tegnet han for aviser i Tyskland, Sverige og Norge. Han var fast knyttet til Dagbladet i mange år. Under den annen verdenskrig oppholdt Blix seg i Sverige og tegnet og kommenterte begivenhetene i Göteborgs Handels- og Sjøfarts-Tidning. Det var her hans kanskje mest kjente tegning ble publisert. Tegningen er av Vidkun Quisling som kommer til Hitler, strekker ut armen til nazihilsen og sier: – Jeg er Quisling. Dørvakten spør: – Og hva er navnet? Ragnvald Blix døde i 1958. **1940:** Fra 12. september 1940 ble det vanskeligere for nordmenn i reise omkring på Vestlandet og Sørlandet. De tyske myndigheter opprettet noe de kalte «Grensesone vest», der alle personer over 15 år måtte ha grenseboerbevis, maken til bevisene folk langs grensen mot Sverige tidligere hadde vært nødt til å skaffe seg. «Grensesone vest» omfattet fylkene Sogn og Fjordane, Hordaland, Rogaland og Vest- og Aust-Agder, foruten deler av Telemark, Vestfold og Østfold. (NTB)

Nytt om navn

Kongen har tildelt følgende personer Kongens fortjenstmedalje: Lensmann **Oddvar Reidar Indrebø**, Askvoll, administrerende direktør **Odd Kjell Sjøvik**, Midsund, daglig leder **Einar Øien**, Midsund, søndagsskolelærer **Magne Furnes**, Giske, kulturkonsulent **Einar Johannes Pedersen**, Våler i Østfold, salgsleder **Reidar Nygaard**, Ski, stasjonssjef **Frantz Gustav Olsen**, Stavanger og dataoperatør/kurskoordinator **Njål Vadla**, Stavanger.

Hvem da?

Nora Brocksstedt

FØDSELSDAGER

Alle henvendelser angående jublanter rettes til

NTBs personaliaredaksjon, P.B. 6817 St. Olavs plass, 0130 Oslo. Tlf.: 22 03 44 25 / 18 E-post: personalia@ntb.no

Tekst og bilder må være NTB i hende minimum syv dager før det skal på trykk.

Melding om utmerkelser, tildeling av priser, gullbryllup o.l. sendes til: personalia@aftenposten.no • Tlf. 920 40 742

For annonser om vielse, forlovelse, fødsel og adopsjon: Tlf. 815 000 15 • fax 22 86 40 98 • e-post: annonse@aftenposten.no

© AFTENPOSTENS RETTIGHETER
Se: aftenposten.no/generellebetingelser
All utgivelse av stoff i Aftenpostens publikasjoner skjer kun i henhold til Aftenpostens generelle vilkår for rettigheter til stoff. Innsendt stoff honoreres i alminnelighet ikke, med mindre annet er avtalt. Publiseringsvilkårene gjelder for så vel honorert som ikke honorert

stoff. Vilkårene innebærer bl.a. at Aftenposten betinger seg rett til å arkivere og utgi stoff i elektronisk form fra Aftenpostens elektroniske redaksjonsarkiv eller andre databaser som Aftenpostens har avtale med. Dette innebærer også publisering på Internett og lignende. Innsendere av stoff kan, etter spesiell avtale med Aftenposten,

i hvert enkelt tilfelle, reservere seg mot at deres stoff distribueres til Aftenpostens kunder fra det elektroniske redaksjonsarkivet. Bruk av Aftenpostens stoff og annonser er ikke tillatt med mindre dette er hjemlet i lov eller særskilt avtalt.
© Aftenposten 2010.

PFU

Aftenposten arbeider etter Vær Varsomplakatens regler for god presseskikk. Den som mener seg rammet av urettmessig avisomtale, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) er et klageorgan oppnevnt av Norsk Presseforbund, som behandler klager mot pressen i presseetiske spørsmål.
Adresse: PFU, Rådhusgt. 17, pb 46 Sentrum, 0101 Oslo